

SEITENBLICK(E)¹

ÜBER HARALD HEPPNER UND DIE FREUDE AM NACHFRAGEN ...UND ORDNEN

Harald Heppner ist im Osten und Südosten eine wohlbekannte und beliebte Persönlichkeit. Von Prešov bis Tschernowitz und von Iași bis Sofia, von hier wiederum über Bukarest bis Cluj-Napoca und dann wieder von Temeswar bis nach Zagreb ist Harald Heppner bekannt und hat Freunde.

Lehrende und Studierende, jüngere oder reifere, sie alle nennen Professor Heppner einen Freund. Warum wohl und warum auf so einem ausgedehnten Raum – dabei habe ich gar nicht seine Beziehungen und sein Wirken im Mittel- und Westeuropäischen Raum erwähnt wo Harald Heppner als Vorsitzender der Kommission für Geschichte und Kultur der Deutschen im Südosten Europas oder in vielen anderen Gremien eine Rolle gespielt hat und noch spielt.

Einmal weil er als Wissenschaftler geschätzt wird und zum zweiten Mal weil er zu jener Kategorie von Menschen gehört die geben können und das Geben im Blut haben. Und das ist nicht leicht, zu Wissen und Wissen weitergeben.

Beim ersten Blick auf die wissenschaftliche Tätigkeit von Harald Heppner fällt einem auf, dass Professor Heppner extrem breit forscht. Beim nächsten Blick dass diese Forschung extrem seriös ist und bei dem übernächsten dass er auch in der Forschung den Sinn für die Gemeinschaft nicht verliert und im Rahmen von zahlreichen Sammelbänden, Menschen als Autoren aus den unterschiedlichsten Ländern und Regionen zusammengebracht hat um immer wieder einer anderen Forschungsidee zu dienen. Irgendwie ähnelt das Werk von Harald Heppner mit der Geschichte der Monarchie, Unterschiedliches und Vielfältiges zu vereinen, dies war und ist auch heute, eines seiner Ziele.

Aber diese Arbeit des reifen Historikers, die viel Fachwissen, Methodenkenntnis, Geschichtsphilosophie und Menschenkenntnis, aber auch Sinn zum Organisieren und Ordnen kann nur dann erfolgreich sein wenn eine solide wissenschaftliche Grundlage vorhanden ist. Die hat sich Harald Heppner durch das Studium der Geschichte an der Universität Graz angeeignet aber

¹ Rede gehalten anlässlich der Verabschiedung von Prof. Harald Heppner/Graz, 24. September 2015

auch durch das Studium von Russisch was ihm einmal die Tür zu den südslawischen Sprachen geöffnet hat. Danach kam das Rumänische, begonnen mit einem Forschungsaufenthalt in Bukarest (1978 kurz vor dem Weltkongress der Historiker in Bukarest) gefolgt von Forschungsaufenthalte in Moskau (1980), Sofia (1985) und Paris (1992).

Das Fundament einmal gelegt, Studium der Geschichte, Sprachkenntnisse und ein reelles Interesse für den Südosten Europas gemeinsam mit der Bereitschaft eine Welt zu verstehen die nicht immer angenehm für den Westen Europas aufgetreten ist, immer aber auch eine Bereicherung für diesen bedeutete, hat Harald Heppner, nach seiner Promovierung und Habilitierung seine Forschungen auf einige Schwerpunkte fokussiert.

Ich werde nur einige erwähnen da, beim Betrachten seiner Publikationsliste, eines Auffällt: der Fokus ist auf Südosteuropa orientiert das stimmt zwar, aber die Vielfalt der Themen die Harald Heppner erforscht und bearbeitet ist beeindruckend:

Vom *Das Rußlandbild in der öffentlichen Meinung Österreichs 1848–1856*. Graz 1975. 262 S. (*Zur Kunde Südosteuropas* II/4) zu Österreich und die Donaufürstentümer 1774–1812. *Ein Beitrag zur habsburgischen Südosteuropapolitik*. Graz 1984. 240 S. (*Zur Kunde Südosteuropas* II/13) behandelt Harald Heppner zwei große Themen die beide an ein großes Thema österreichische Geschichte angrenzen und mit diesem eng verbunden sind, die Beziehungen zur Türkei (*Der lange Türkenkrieg (1593–1606) – ein Wendepunkt im habsburgisch-osmanischen Gegensatz*. In: *Journal of Ottoman Studies* II, Istanbul 1981 S.133–146), Diplomatie (*Der lange Türkenkrieg (1593–1606) – ein Wendepunkt im habsburgisch-osmanischen Gegensatz*. In: *Journal of Ottoman Studies* II, Istanbul 1981 S.133–146) Adel und Türkenabwehr und Postwesen mit Türkei, sogar wirtschaftliche Beziehungen mit dem Fürstentum Moldau und der Walachei werden in diesem Zusammenhang behandelt. (*Joseph Freiherr von Hammer-Purgstall*. In: Steiermark-Brücke und Bollwerk. Landesausstellungskatalog. Graz 1986 S.419–423. *Die habsburgisch-moldauischen Wirtschaftsbeziehungen um 1800*. In: Festschrift Othmar Pickl zum 60.Geburtstag. Graz 1987 S.229–236. *Relațiile economice habsburgo-moldove în jurul anului 1800*. In: *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie* XXV/2, Iași 1988 S.451–458).

Übrigens behandelt Harald Heppner auch im nächsten Jahrzehnt Themen der rumänischen, bulgarischen, serbischen und kroatischer Geschichte im Zusammenhang mit der österreichischen Entwicklungspolitik im Südosten und hier konnten dann auch diejenigen nicht fehlen die immer wieder, auch heute einerseits als Teil österreichischer Entwicklungspolitik betrachtet werden können und andererseits die Brückenfunktion im Aufbau der Kontakte zwischen

unseren Ländern und Regionen übernommen haben und übernehmen: die Studenten, die Studenten aus Kroatien, Rumänien, der Türkei an der Grazer oder an österreichischen Universitäten denen Harald Heppner eine Vielzahl von Artikeln widmet. In diesem Zusammenhang sind die Studien von Harald Heppner zu erwähnen in denen er die Elitenbildung im Südosten und auf dem Balkan erforscht und analysiert. (*Die galizischen Studenten in Graz 1848–1918*. In: Österreichische Osthefte 29, Wien 1987, in: Les étudiants – liens sociaux, culture, moeurs du Moyen-âge jusqu’au XIXe siècle. Cracovie 1991, „Türkische“ *Studenten an der Universität Graz 1863–1914*. In: Blätter für Heimatkunde 61, Graz 1987.

Und von hier ausgehend kann ergibt sich von selbst die Beschäftigung mit der Frage der nationalen Identität der südosteuropäischen Völker, mit der Nations- und Staatsbildung (*Contribuții la istoria României și a Românilor*. Cluj 2002), die Rolle der Universitäten im Rahmen dieses Prozesses, Städtegeschichte, Kulturgeschichte und Historiographie, praktisch bleibt kein Bereich der historischen Forschung der nicht von Harald Heppner begangen wird.

Harald Heppner ist ein Historiker unsere Zeit er kennt alle Nuancen und Finessen der Geschichtsforschung und Geschichtsschreibung jedoch sein Hauptziel ist der Mensch in seinem Umfeld.

Ich kann ihm nur alles Gute für die Zukunft wünschen uns auch weiterhin eine Freude mit seinen Studien zu machen und auch weiterhin Studierenden und Lehrenden mit seinem Wissen und mit seiner Erfahrung beizustehen, an weiteren Projekten mitzuwirken die unsere gemeinsame europäische Geschichte weiterhin erforschen werden.

Ehrendoktor von drei südosteuropäischen Universitäten (Timișoara, Cluj-Napoca, Sofia) ist Harald Heppner der Historiker Südosteuropas. Der Band den das Banater Montanmuseum ihm widmet ist ein Zeichen der Wertschätzung von Seiten seiner rumänischen Kollegen.

Vivat Crescat Floreat.

Rudolf Gräf

PERSPECTIVE¹

DESPRE HARALD HEPPNER ȘI BUCURIA DE A CERCETA... ȘI DE A PUNE ÎN ORDINE

Harald Heppner este o personalitate cunoscută și iubită în Europa de est și sud-est. De la Prešov la Cernăuți și de la Iași la Sofia, de asemenea de la București până la Cluj-Napoca și apoi din nou de la Timișoara până la Zagreb, Harald Heppner este cunoscut și are mulți prieteni.

Profesori și studenți, mai tineri sau mai maturi, toți văd în domnul profesor Heppner un prieten. Cum se explică acest fapt? Și mai ales, de ce într-un spațiu atât de vast – și încă nu am pomenit de relațiile și activitatea sa în spațiul Europei centrale și de vest, unde Harald Heppner, ca președinte al Comisiei pentru istoria și cultura germanilor în Europa de sud est/ *Kommission für Geschichte und Kultur der Deutschen im Südosten Europas* sau în cadrul multor altor organisme a jucat și joacă în continuare un rol foarte important.

Pe de o parte, pentru că este prețuit ca cercetător și, pe de alta, pentru că aparține unei categorii de oameni bucuroși să împărtășească, care au în sânge dărnicia. Nu este ușor să știi și să transmiți mai departe ceea ce știi.

La o primă privire asupra activității sale științifice ne dăm seama că profesorul Harald Heppner abordează un domeniu de cercetare extrem de vast. La o privire mai amănunțită observăm că realizează o cercetare foarte serioasă, fără a pierde nici acolo sensul de comunitate, reunind în cadrul a numeroase volume colective autori din cele mai diferite țări și regiuni, pentru a sluji mereu o nouă idee de cercetare. Opera lui Harald Heppner este oarecum asemănătoare cu istoria Monarhiei, reunind diferențe și complexități, acesta fiind, până în ziua de astăzi, unul din țelurile sale.

Însă această muncă a istoricului matur, care cuprinde cunoștințe de specialitate, abordări metodologice, filosofie istorică și cunoaștere a oamenilor, dar și un simț de organizare și ordine, are succes doar când se construiește pe o bază științifică solidă. Aceasta și-a însușit-o profesorul Heppner în cadrul studiului istoriei la Universitatea Graz dar și învățând limba rusă, care i-a deschis ușa spre limbile slave din Europa de sud-est. Preocuparea pentru limba română a apărut

¹ Discurs susținut cu ocazia pensionării d-lui Prof. Harald Heppner/ Graz, 24 septembrie 2015.

în urma unui stagiu de cercetare la București (în anul 1978, înaintea congresului mondial al istoricilor de la București), după care au urmat alte stagii de cercetare la Moscova (1980), Sofia (1985) și Paris (1992).

Odată așezată fundația, și anume studiul istoriei, cunoștințele lingvistice precum și un real interes pentru sud-estul Europei, împreună cu disponibilitatea de a înțelege o lume nu întotdeauna percepută în mod pozitiv de către vestul Europei, care l-au îmbogățit însă în mod constant cu oameni, inteligență, pricepere și suflet, Harald Heppner și-a concentrat cercetările, după obținerea titlului de doctor și după abilitare, asupra unor teme mari de cercetare.

Voi numi aici doar câteva, deoarece, la vederea listei sale de publicații, se poate observa că atenția este într-adevăr asupra Europei de sud-est, dar complexitatea temelor abordate de Harald Heppner este de-a dreptul impresionantă:

De la *Das Rußlandbild in der öffentlichen Meinung Österreichs 1848–1856*. Graz 1975. (*Zur Kunde Südosteuropas* II/4) până la *Österreich und die Donaufürstentümer 1774–1812*. Ein Beitrag zur habsburgischen Südosteuropapolitik. Graz 1984. (*Zur Kunde Südosteuropas* II/13) Harald Heppner abordează două teme importante, care se află la granițele temei mai vaste, istoria Austriei, și care se găsesc în legătură directă cu aceasta, apoi relațiile cu Turcia (*Der lange Türkenkrieg (1593–1606) ein Wendepunkt im habsburgisch-osmanischen Gegensatz*. În: *Journal of Ottoman Studies* II, Istanbul 1981 S.133–146), Diplomatie (*Der lange Türkenkrieg (1593–1606) ein Wendepunkt im habsburgisch-osmanischen Gegensatz*. În: *Journal of Ottoman Studies* II, Istanbul 1981 S.133–146), nobilimea și apărarea în fața turcilor și serviciile poștale cu Turcia, chiar și relațiile economice cu Principatul Moldovei și cu Țara Românească sunt abordate în acest context (*Joseph Freiherr von Hammer-Purgstall*. În: *Steiermark-Brücke und Bollwerk*. Landesausstellungskatalog. Graz 1986 S. 419-423. *Die habsburgisch-moldauischen Wirtschaftsbeziehungen um 1800*. În: *Festschrift Othmar Pickl zum 60.Geburtstag*. Graz 1987 S.229–236. *Relațiile economice habsburgo-moldove în jurul anului 1800*. În: *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie XXV/2*, Iași 1988 S.451–458).

Harald Heppner abordează și în deceniul următor tematici ale istoriei române, bulgare, sârbe și croate, în conexiune cu politica de dezvoltare a Austriei în sud-estul Europei, iar aici nu pot lipsi cei care sunt considerați chiar și astăzi, pe de o parte, un element al politicii de dezvoltare austriece, iar pe de altă parte, au preluat și preiau funcția de legătură în contactele între țări și regiuni: studenții din Croația, România, Turcia care studiază la Universitatea din Graz sau la alte universități din Austria, cărora Harald Heppner le dedică o multitudine de articole. În acest context sunt de amintit aici studiile lui Harald Heppner în care acesta cercetează și analizează formarea elitelor în Europa de sud-est și în Balcani (*Die galizischen Studenten in Graz 1848–1918*. În: *Österreichische*

Osthefte 29, Wien 1987, in: Les étudiants – liens sociaux, culture, moeurs du Moyen-Âge jusqu'au XIXe siècle. Cracovie 1991, „Türkische” Studenten an der Universität Graz 1863–1914. In: Blätter für Heimatkunde 61, Graz 1987).

Pornind de aici se conturează de la sine preocuparea pentru problematica identității naționale a popoarelor Europei de sud-est și pentru formarea națiunilor și statelor (*Contribuții la istoria României și a Românilor*. Cluj 2002), pentru rolul universităților în cadrul acestui proces, istoria orașelor, istoria culturală și istoriografia, practic nu rămâne niciun domeniu al cercetării istorice care să nu fie abordat de Harald Heppner.

Harald Heppner este un istoric al timpurilor noastre, care cunoaște toate nuanțele și subtilitățile cercetării și scrierii istorice, totuși obiectul de bază al cercetării sale este omul în mediul său înconjurător.

Nu-mi rămâne decât să îi urez toate cele bune pentru viitor, să ne bucure în continuare cu studiile sale, să împărtășească în continuare studenților și profesorilor din cunoștințele și experiența sa și să se implice pe mai departe în proiecte care să cerceteze istoria „Europei noastre” și a „Austriei noastre”, după cum spune cronicarul Nicolae Stoica de Hațeg în *Cronica Banatului*.

Doctor Honoris Causa a trei universități sud-est europene (Timișoara, Cluj-Napoca și Sofia), Harald Heppner întruchipează istoria Europei de sud-est. Volumul omagial realizat de Muzeul Banatului Montan din Reșița reprezintă un semn al prețuirii din partea colegilor săi din „Europa noastră”.

Vivat Crescat Floreat.

Rudolf Gräf

PROF. DR.DR. H.C.MULT. HARALD HEPPNER

- 2015 Diploma of excellence Babeş-Bolyai University, Cluj-Napoca
Doctor h.c. University of Sofia (Bulgaria)
- 2014 Head of the commission for Southeast European History in the
Pro Oriente Foundation (Vienna)
- 2011–2015 Head of the Department of History, University of Graz
- 2011 General Coordinator of the 13th International Congress for 18th
Century Studies (Graz)
- 2010 Member of the Regional History Commission of Styria (Graz,
Austria)
- 2008–2014 Vice-President of the Austrian Society for 18th Century Studies
- 2007 Doctor h. c. University of Cluj-Napoca (Romania)
- 2005–2017 Head of the Military History Board in the Science Commission
at the Austrian Ministry of Defence
- 2001–2012 President of the Commission for German History and Culture
in Southeast Europe
- 2001 Doctor h. c. University of Timișoara (Romania)
- 1997 Associated Professor for South East European History
- 1996 Honorary member of the Department of History at the
Romanian Academy in Iași (Romania)
- 1994–2001 President of the Austrian Society for 18th Century Studies
- 1992 Research in Paris (France)
- 1983 PhD for Southeast European History, Senior Assistant
- 1980 Research in Moscow (Soviet Union)
- 1978 Research in Bucarest (Romania)
- 1975 Junior Assistant at the Department of History at University of
Graz
- 1969–1975 Studies at University of Graz
- 1950 Born in Graz (Austria)